

TEKNOLOJİ VE EĞİTİM  
Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar

*Editörler*

Kevser Yıldırım  
İbrahim Hakan Karataş



Nokta Kitap - 8

Eğitim - 4

*Teknoloji ve Eğitim: Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar*

*Yayıma Hazırlayan: Meltem Ortakcı*

*Tasarım: Seyfullah Bayram*

*Musahhih: Kevser Rabia Mumcuođlu*

*Baskı-Cilt: Kitapyurdu Dođrudan Dağıtım,  
Yenibosna Merkez Mah. Cemal Ulusoy Cad. No: 43 Bahçelievler/İstanbul  
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)*

*1. Baskı: İstanbul, 2023*

*ISBN: 978-625-8350-37-1*

*© Nokta Kitap, 2023*

*Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar  
dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.*

*Nokta Kitap*

*Aziz Mahmut Hüdayi Mah., Türbekapı Sok. No:13, 34672 Üsküdar/İstanbul*

*Tel: +90 (216) 532 63 70*

*www.noktakitap.com.tr*

*Nokta Kitap, İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nın markasıdır.*

# TEKNOLOJİ VE EĞİTİM

## Sosyal Bilimler Perspektifinden Yaklaşımlar

*Editörler*

Kevser Yıldırım  
İbrahim Hakan Karataş

*Yazarlar*

Metin V. Bayrak  
M. Ertan Kardeş  
Adem Sağır  
S. Yetkin Işık  
Tolga Yıldız  
Münire Handan Kaya  
Fatih Altun  
Ebubekir Mollaahmetoğlu

*Katkıda Bulunanlar*

İsmail Tonbulođlu  
Betül Tonbulođlu  
Ümit Güneş  
Işıl Dönmez  
İlayda Ardaçoç  
Beyza Kuru  
Meryem Beyza Aydın

**Kevser Yıldırım**, lisans eğitimini tarih, yüksek lisansını eğitim yönetimi ve denetimi, doktorasını eğitim teknolojisi alanında yaptı. Çalışma hayatına 1997 yılında öğretmenlikle başladı. Sonraki yıllarda eğitim yayıncılığı alanında editörlük ve özel okullarda eğitim yöneticiliği, akademik danışmanlık gibi görevler yaptı. 2016-2018 yılları arasında İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün İstanbul Öğretmen Akademilerinde Sosyal Bilimler Enstitüsü'nü yönetti. Şu anda Özel Birikim Okulları'nda genel müdür yardımcısı olarak çalışıyor. Araştırmacı öğretmenlik, çocuklarla araştırma, eğitim araştırmaları felsefesi, eğitimde program geliştirme, eğitim bilimleri felsefesi, eğitim teknolojisinde teorik, yöntemsel ve felsefi konular gibi alanlarda çalışmalarına devam ediyor.

**İbrahim Hakan Karataş**, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde eğitim yönetimi alanında doçenttir. Okul yöneticiliği, eğitim politikaları ve sivil toplum-egitim ilişkileri konularında çalışmalar yapmaktadır. Öncü Okul Yöneticileri Derneği kurucusu ve yönetim kurulu başkanıdır. Eğitim Politikaları Araştırma Merkezinde (EPAM) direktör olarak görev yapmıştır.

**Metin V. Bayrak**, Hacettepe Üniversitesinde lisans ve yüksek lisans seviyesinde felsefe öğrenimi görerek formel eğitimini tamamladı. Felsefe, "alternatif eğitim", mimarlık ve sanatla ilgileniyor. Kavram yontucusu ve bilgi işçisi olarak dert edindiği kavramlara, ağına takılan olaylara dair felsefeleştirici nitelikteki üretimlerini konferanslar, eğitimler, atölye çalışmalarıyla ve adına "yazılama" dediği blog felsefeleştirirleriyle kamusalılaştırmakta. Profesyonel yaşamını; sosyal ve kültürel proje tasarımları ve ilgili süreçlerin yürütücülüğünü; bireysel ve kurumsal felsefi danışmanlıklar; çocuklarla felsefe kolaylaştırıcı eğitimleri; katılımcı süreç tasarımları; akademisyenlik, editörlük yaparak sürdürüyor. Ulusal ve uluslararası pek çok sivil toplum kuruluşu gönüllüsü bir eylemcil olarak da hayata dokunmaya çabılıyor.

**M. Ertan Kardeş**, Felsefe eğitimini Galatasaray, Paris I ve İstanbul Üniversitelerinde tamamlamıştır. Araştırmalarını Walter Benjamin, Cornelius Castoriadis ve Carl Schmitt üzerine yapan M. Ertan Kardeş'in yapıtlarından bazıları şunlardır: *Schmitt'le Birlikte Schmitt'e Karşı: Politik Felsefe Açısından Carl Schmitt ve Düşüncesi, Yönsüzleşmiş Savaşlar: Politik Felsefenin Bir Sınır Meselesi Olarak Savaşta Dair ve Şiddet ve Politika: Felsefede Temel Tartışmalar ve Konular*. Halen İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olan Kardeş, politik felsefe ve çağdaş felsefe alanlarında dersler vermektedir.

**Adem Sağır**, 1981 yılında Trabzon'da doğdu. 2003 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden mezun oldu. Sağır, 2004-2006'da Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisansını ve 2006-2010'da Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında doktora eğitimini tamamladı. Sağır, kültür ve kimlik ile ölüm, göç, spor ve müzik kültürleri ve kimlikleri üzerine odaklanmıştır. Sağır'ın *Ölüm Sosyolojisi, Gassal* ve *Çipler Artık Vücudumuzda* adlı kitapları bulunmaktadır. Sağır, halen Karabük Üniversitesinde profesör doktor olarak çalışmaktadır.

**S. Yetkin Işık**, lisansını eğitim bilimleri alanında Gazi Üniversitesinde tamamladıktan sonra on dört yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. Yüksek lisans ve doktorasını Hacettepe Üniversitesinde tamamladı. 2014 yılından beri Bartın Üniversitesinde eğitim antropolojisi, eğitim sosyolojisi, kültürel antropoloji derslerini vermektedir.

**Tolga Yıldız**, küçük çocuklarda kavramlaştırmanın gelişimi, sosyal etkileşim ve insan-bilgisayar etkileşimi alanlarında lisansüstü çalışmalar yaptı. İstanbul Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalında doktora derecesi aldı (2017). Aynı üniversitede Psikoloji Bölümünde ders vermeye ve akademik çalışmalarına devam ediyor.

**Münire Handan Kaya**, 1988 Üsküdar doğumlu. Lisans öğrenimini Duisburg-Essen Üniversitesinde Türkçe ve matematik öğretmenliği alanlarında bitirdi. Aynı üniversitede yüksek lisansını karşılaştırmalı edebiyat alanında tamamladı. Özel eğitim kurumlarında Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, Türk dili koordinatörlüğü gibi alanlarda çalışan Kaya, aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde doktora öğrencisidir. Eğitim sosyolojisi ve edebiyat alanlarında araştırma yapmaya meraklıdır.

**Fatih Altun**, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini İstanbul Üniversitesinde Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanında tamamlamıştır. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde doçent olarak görev yapmakta olup aynı zamanda üniversitenin Sosyal Sorumluluk ve Gönüllülük Koordinatörlüğü görevini yürütmektedir. Ağırlıklı olarak sosyal politika ve sosyal hizmet alanlarında çalışmaları olan Altun'un ulusal ve uluslararası indekslerce taranan bilimsel dergilerde yayımlanmış makaleleri ve kitap bölümleri bulunmaktadır.

**Ebubekir Mollaahmetoğlu**, lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi, İktisat Bölümünde, yüksek lisans eğitimini ise İktisat Politikası Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. 2020 yılında İstanbul Üniversitesi, İşletme (İktisat) Anabilim Dalından doktor unvanı alarak mezun olmuştur. 2014-2021 yılları arasında İstanbul Üniversitesi, Para, Sermaye Piyasası ve Finansal Kurumlar Bilim Dalında, Araştırma Görevlisi olarak çalışmıştır. İstanbul Üniversitesi, Finans Anabilim Dalında Doktor Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Finans ekonomisi, sermaye piyasaları, uluslararası finans, finansal piyasalar ve portföy yönetimi alanlarında çalışmalar yapmaktadır.



# İçindekiler

Önsöz	vii
Uvertür	1
<i>Metin V. Bayrak</i>	
Eğitimde Teknoloji: Deva mı Zehir mi?	9
<i>M. Ertan Kardeş</i>	
Teknoloji Sosyolojisi: Temel Yaklaşımlar, Kavramlar ve Tartışmalar	19
<i>Adem Sağır</i>	
Antropolojik Yazında Teknoloji ve Eğitim Teknolojileri	51
<i>S. Yetkin Işık</i>	
Dijital Teknoloji Bağlamında İnsan ve Öğrenmesinin Psikolojisi Üzerine	93
<i>Tolga Yıldız</i>	
Eğitim Teknolojileri Metinlerindeki Hegemonik Söylem Üretimi	119
<i>Münire Handan Kaya</i>	
Teknolojik Gelişmeler Bağlamında Eğitimin Ekonomik Etkinliği	159
<i>Fatih Altun, Ebubekir Mollaahmetoğlu</i>	





# Önsöz

Elinizdeki kitap, eğitim teknolojileri alanına, sosyal bilimler perspektifinden felsefi, teorik ve metodolojik bir açılım sağlama hedefine yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu hedefe yönelmede iki nedenin etkili olduğu söylenebilir. Birincisi, eğitim teknolojilerinin uygulamalı ve hızlı değişen bir alan olmasının da etkisiyle alanla ilgili felsefi, teorik ve metodolojik tartışmaların yetersiz kalması veya aynı nedenlerle bu tartışmalara önem verilmemesi, bunun da alanda bir boşluk oluşturmasıdır. İkincisi, eğitim teknolojilerinin eğitim alanından veya eğitim alanı dışından pek çok disiplinle ilişki ve alışveriş içerisinde olması ve bu alanların etkilerine sürekli açık olması (örneğin; eğitim teknolojilerinin kavramlarını başka alanlardan çeviri/dönüştürme yoluyla elde etmesi, teknolojilerini de çoğunlukla başka alanlardan uyarlayarak elde etmesi nedeniyle bu alanların genellikle çok tartışılmayan hatta fark edilmeyen farklı etkilerine de maruz kalması gibi) ve bu açıklığın felsefi, teorik ve metodolojik olarak anlaşılmasına ve değerlendirilmesine gerek duyulmasıdır.

Kitabın hazırlığı sırasında çalışmanın boyutları; teknoloji, pedagoji-eğitim, felsefe, teori, metodoloji olarak belirlenmiştir. Eğitim bilimleri açısından ilgili alt disiplinler, eğitim teknolojisi,

eğitim yönetimi, eğitimde program geliştirme, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, eğitim felsefesi, eğitim sosyolojisi, eğitim antropolojisi, eğitim psikolojisi olarak düşünülürken; felsefe, sosyal bilimler ve insan bilimleri açısından felsefe, ilahiyat, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, iletişim, dil, tarih, ekonomi, psikanaliz gibi disiplinlerle temeller, ilişkisellik, bağlantılılık, keşimsellik ve disiplinlerarasılık perspektiflerinden yaklaşım geliştirmek önemsenmiştir.

Bu kitap, giriş ve kendi alanını/disiplinini temel alarak belirttiğimiz perspektiflerden konuyu inceleyen altı bölümden oluşmaktadır.

Kitabın giriş bölümünde Metin V. Bayrak, “Uvertür” adlı yazısına kitabın temel kavramlarının etimolojisiyle başlamakta, daha sonra kitabın genel çerçevesine değinerek bölümler hakkında detaylı bilgi vermektedir.

İlk bölümde M. Ertan Kardeş, felsefe açısından konuyu irdelemekte; “Eğitimde Teknoloji: Deva mı Zehir mi?” başlığıyla farmakon kavramı üzerinden eğitim teknolojilerine ve onun hayatımız üzerindeki gittikçe genişleyen etkilerine değinmektedir.

İkinci bölümde Adem Sağır, sosyoloji açısından eğitim teknolojilerini değerlendirirken; “Teknoloji Sosyolojisi: Temel Yaklaşımlar, Kavramlar ve Tartışmalar” başlığıyla kavramsal bir tartışma yürütmektedir.

Üçüncü bölümde S. Yetkin Işık, “Antropolojik Yazında Teknoloji ve Eğitim Teknolojileri” başlığı altında antropoloji literatüründe eğitim teknolojilerini ele almaktadır.

Dördüncü bölümde Tolga Yıldız, “Dijital Teknoloji Bağlamında İnsan ve Öğrenmesinin Psikolojisi Üzerine” adlı yazısının eklenini “felsefe, matematik, mantık ve elektronik teknolojisinin etkileşimi” üzerine kurmaktadır. Yıldız, yazısıyla insan zihnine

yönelik teorik bir perspektifi ortaya koyma girişiminde bulunmakta ve teknolojiyle ilişkisi bağlamında eğitimin sınırları üzerine sorular sormaktadır.

Beşinci bölümde Münire Handan Kaya, sosyoloji ve dil açısından konuyu incelemekte; “Eğitim Teknolojileri Metinlerindeki Hegemonik Söylem Üretimi” başlığı altında, Türkçe yayımlanan ve çok okunan eğitim teknolojileri metnlerinin söylem analizinde ortaya çıkardığı bulguları sunmakta ve literatürle karşılaştırarak tartışmaktadır.

Altıncı bölümde Fatih Altun ve Ebubekir Mollaahmetoğlu, ekonomi açısından konuyu derinleştirmekte “Teknolojik Gelişmeler Bağlamında Eğitimin Ekonomik Etkinliği” başlığı altında eğitim teknolojilerinin ekonomiyi ve ekonominin eğitim teknolojilerini etkilediği ve dönüştürdüğü yönleri tartışmaktadır.

Bir bütün olarak bu kitabın, eğitim teknolojileri alanındaki felsefi, teorik ve metodolojik tartışmaları canlandıracağı ve bu alanda daha fazla çalışmanın yapılmasını tetikleyeceği öngörülmektedir. Ayrıca kısa sürede ilgi uyandıran canlı bir örnek haline gelerek bu alanda yapılacak disiplinlerarası çalışmalara duyulan ihtiyacı daha açık bir şekilde göstereceği düşünülmektedir. Son olarak; kitabın, farklı alanlarda çalışan araştırmacıları aynı konu etrafında düşünmeye davet eden bir çabanın ürünü olduğu, bu yönüyle öncelikli teşekkürün, çok fazla çalışma olmayan bir alanda yeni bir şeyler üretmek için yoğun bir uğraş veren yazarlara edilmesi gerektiği belirtilmelidir.

Dr. Kevser Yıldırım,

Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş

Aralık, 2022